

שלוש המצות וששת המינים בליל הסדר

שוע"ר סי' תעג

טז ונוהגין לחזור אחר ירק הנקרא כרפס (איפ"ך בל"א), לפי שהוא נוטריקון סי' פרך, כלומר סי' רבוא עבדו עבודת פרך. ואם אין לו כרפס יקח ירק אחר מאיזה מין ירק שירצה.

כ אחר שאכל הירקות, יביאו לפני מי שאומר ההגדה ג' מצות של מצוה, כדי לומר עליהם ההגדה. שנאמר לחם עוני, ודרשו חכמים לחם שעונין עליו דברים הרבה, דהיינו אמירת ההגדה. ועוד נאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה וגו', בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. לפיכך צריך שיהא גם המרור לפניו בשעת אמירת ההגדה. ועוד שצריך לומר עליו מרור זה כו'.

ותקנו שיהיה לפניו חרוסת בשעת אמירת ההגדה שהחרוסת הוא זכר לטיט שנשתעבדו בו אבותינו במצרים וזכר לתפוח כמו שנתבאר לכך צריך להיות על השולחן בשעה שמספר שעבוד מצרים.

ובזמן שבהמ"ק קיים היה צריך להביא גם את הפסח בשעת אמירת ההגדה ועכשיו שחרב בית המקדש תיקנו חכמים שיהיו על השולחן בשעת אמירת ההגדה שני מיני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה ... נהגו מדורות הראשונים שהבשר יהיה מפרק הנקרא זרוע לזכר שגאלם הקב"ה בזרוע נטויה והשני יהיה ביצה.

כא ונהגו שהבשר יהיה צלי על הגחלים זכר לפסח שהיה צלי אש ... והביצה עושין בין צלויה בין מבושלת ואוכלין אותה בתוך הסעודה.

כו הזרוע של טלה מימין, והביצה משמאל, והמרור למטה מעט כנגד אמצעם כעין סגו"ל, ואחר כך החרוסת מימין, והכרפס משמאל, והמרור של כריכה למטה מעט כנגד אמצעם כעין סגו"ל שני.

כז אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובת מרור, בחזרת (שקורין סאל"ט) ... ואינו מצוי בזמן הפסח אלא במדינות החמות ... בתמכא (שקורין קרין...).

ל אף על פי שכל ה' מינים אלו נקראים מרור בלשון תורה, מכל מקום מדברי סופרים מצוה לחזור אחר חזרת ... ואף על פי שהחזרת אין בה מרירות, מכל מקום כשהיא שוהה בקרקע מתקשה הקלח שלה ונעשה מר מאוד, ומפני כך היא נקראת מרור, ומצוה לחזור אחריה אף כשהיא מתוקה, לפי שמצות מרור היא זכר למה שמררו המצרים את חיי אבותינו בעבודת פרך, והם נשתעבדו בהם בתחילה בפה רך, על ידי פיוסים, ונתנו להם שכר, ולבסוף מררו חייהם בעבודה קשה, לכן יש לאכול החזרת שתחילתה מתוקה ורכה וסופה קשה ומר, דהיינו כשהקלח שלה מתקשה כעץ ונעשה מר כלענה.

לב החרוסת צריך להיות עב לפי שהוא זכר לטיט שנשתעבדו בו אבותינו, ואחר כך צריך לרכך אותו במשקה זכר לדם.

לג וצריך ליתן בתוכו תבלין הדומין לתבן, כגון קנמון וזנגביל שאינן נידוכין הדק היטב, ויש בהן לאחר הדיכה חוטיין קשין וארוכין קצת כמו תבן, זכר לתבן שהיו מגבלין בתוך הטיט.

מט בברכת אשר גאלנו צריך לומר מן הזבחים ואחר כך מן הפסחים, לפי שהזבח היא החגיגה הנאכלת בלילה זה קודם אכילת הפסח, כדי שיהיה הפסח נאכל על השובע.

שוע"ר סי' תעה

ג אעפ"י שבכל יום טוב חייב האדם לבצוע על לחם משנה ... מכל מקום בליל פסח ... דרשו חכמים ממה שכתוב לחם עני, חסר וא"ו, שתהא המצה פרוסה כדרכו של עני ... להוסיף על לחם משנה, שמלבד ב' מצות שלימות שצריך לבצוע עליהן כמו בשאר יום טוב, צריך להיות עוד פרוסה אחת משום לחם עני.

שוע"ר סי' תעו

ו נוהגין בקצת מקומות לאכול ביצים בסעודה, זכר לאבילות חורבן בית המקדש, שכשהיה קיים היו מקריבין פסח ואוכלין בלילה זה, ועכשיו אין לנו פסח לכן מתאבלין עכשיו על זה.

לקוטי טעמים ומנהגים להגדה של פסח

הזרוע. נוהגין לקחת חלק מצואר עוף. כן מדקדקין שלא לאכול הזרוע אחר כך – כל זה הרחקה שלא יהא כל דמיון לקרבן פסח.

סי' אל החרוסת: חרושת **אבן** חרושת **עץ** בלשון אשכנז: איפ"ל באריין ניס"ן אינגב"ר צימרני"ד, ובלה"ק: תפוחים אגסים קידה אגוזים וקנמון (פרי עץ חיים שער חג המצות פ"ו). אבל זה מכמה שנים אשר מנהגנו לא לקחת קידה וקנמון מחשש תערובת חמץ.

הכרפס. ואנו נוהגין ליקח בצל (או תפוח אדמה).

ויטבול בחרוסת. וקודם הטבילה מרכז החרוסת ביין שבתוך כלי (שו"ע רבינו סתע"ג סל"ב-ד).